

Mälestus, mis kunagi päriselt meelde ei tule

Mudlum „Tõsine inimene“

ZA/UM 2014

„Nii tunnen ma nüüd, et kirjaniku sõnad lähevad läbi otse minu südamest, mitte peast. Ma tunnen lugedes, misasi maailm on, mis ta oli selle inimese jaoks, kes tema üles ehitas, ja mis ta võiks minu jaoks olla.“

Mudlum kujutab maailma, kus mina, 1996. aastal sündinu, pole kunagi elanud. Maailma, kuhu kuuluvad Volta vahvliküpsed, Straume mikssid, vakstuningad, bemborgkleidid ja Burda lõiked. See on maailm, mis tundub kadunud ja võõras mulle, kes ma pidin guugeldama, mis asjad on krustaadirauad, kes pole kunagi söönud koogemoogelit, kelle vanaema ei oska kududa kaltsuvaipu... Ometi tundsin terve teose lugemise vältel kirjeldamatut nukrust, et selline salapärase maailma unustusse vajub ja et mina kunagi sellest osa ei saa olema.

Aga siiski ma mõistin. Mõistsin Mudlumi ehitatud maailma, tajusin seda oma südamega. Tundsin, justkui oleksin autorit tundnud aastaid - elanud temaga korteris number 43, veetnud aega tädi Elleni juures, mööda Koguva teed suvilasse kõndinud... Ilmselt ongi see tohutult isiklik perspektiiv see, mis teose nii soojalt südamelähedaseks muudab. Mudlum avab lugejale sõbralikult oma koduukse, palub vahetada porised saapad soojade susside vastu ning alustab ringkäiku. Külaliste tulles pole ta oma elamist aga lõpuni korda teinud. Jah, kantud sokid ja pesemata nõud on ta silma alt ära pannud, kuid uksepealseid ja lambivarje katab õhuke tolmukiht. Sest kes see iga päev ikka tolmu võtab? Samasuguse ringkäigu korraldab Mudlum oma mäletsuste seas. Ka neid pole ta lõpuni korrastanud ja ritta sättinud, võib-olla vaid kõige koledamad korraks välja viinud ja puhtaks kloppinud. Ja kui ta palub külalisel tunda end kui kodus, ei olegi midagi lihtsamat.

„Ma mõtlen, maailm tahab saada looks. Ta olemise mõte ja eesmärk on saada üles kirjutatud ja ära räägitud. Sinu elu, nii tühine ja rumal, kui ta sulle ka ei tundu, see elu on lugu ja seeläbi on temal oma koht ja tähendus.“

„Tõsine inimene“ on lühijuttudest koosnev, mitmes mõttes autobiograafiline teos, mis vaatamata mõneti fragmentaarsele vormile on siiski suurepäraselt toimiv tervik. Neil lehekülgedel saab

lugeja tuttavaks Mudlumiga. Mudlum on tüdruk, kes armastab süüa toorest šaslõkiliha ja lakkuda kreemitordilt kreemi. Mudlum on tütarlaps, kellele ei meeldi kanda lehmanahkset kasukat.

Mudlum on perenaine, kes ei oska väga hästi süüa teha. Ta peab kalliks oma ema, tädi Ellenit, koer Tipat ja kõiki oma praeguseid, endiseid ja tulevaseid kasse. Tal on Muhumaal suvekodu, kuhu saamiseks tuleb kõndida bussipeatusest kaheksa kilomeetrit jalgsi mööda põlde. Tal pole kunagi olnud ei autot ega juhilube. Kuid mitte see kõik pole peamine. Lihtsalt asjadest rääkimine on paratamatu, kuna „*Asjad ei kao. Näib, et kogu meie eksistents ülepea on asjades, nad näitavad meie maitset ja harjumusi, soove ja ihasid, sugulasi ja esivanemaid.*“ Mudlum räägib enda asjadest, et rääkida maailma asjadest. Sest rääkides tädi Elleni rüüvaipadest ja ruudulistest suurrätidest, jõuabki ta mõnigaste vahepeatustega oma autobiograafia teise pooleni... milleks on ilustamata portree eestlasest.

Eestlane on tõsine inimene. *Ta tahab kõik õigesti teha. /.../ Kui ta ei tea, kuidas õige on, siis on tõsisel inimesel veel tõsisemad mured ja võib juhtuda, et ta hakkab tegema asju, mis on täiesti valed. Näiteks tõsiselt jooma. Sest natuke joomine ei aita. Selleks, et tõsidust maha murda peab ikka ämbrite viisi kaanima. /.../ Tõsine inimene ei vaata teistele otsa, kui siis harva ja väga tõsiselt. Teine inimene, see on tõsine oht, paljud tõsised inimesed kardavad isegi terekätt anda ja võtta. Nad räägivad vähe ja ainult tõsiseid jutte.*

Mina olen ka tõsine inimene. Ma panen välja minnes selga puhted riided, kuigi kodus on rinnaesine toiduplekke täis. Ma kammim pea ka üksi olles. Ma tahan välja paista ontlik ja tubli. Ilmselt oled sina ka tõsine inimene. Kui sa oled eestlane.

Ja nii avastangi, et lugedes kellestki, kellega ma kunagi kohtunud pole, loen hoopis iseendast. Kuigi sündinud, elanud, kasvanud täiesti teistsugusel ajal, teistsuguses maailmas kui Mudlum, leian ma osakese enesest igas peatükis. Või vähemalt loen mõnd oma keerulist, võib-olla vastuolulist mõtet esimest korda mustvalgel ja imestan, et tõepoolest keegi samamoodi on mõelnud! Ja veel selle kirja pannud! Isegi kui meie mõttelõnga kerad on kokku sõlmitud väga erinevatest juppidest, on mõni neist sattunud samasuguseks, nii, et ma äratundmisrõõmus, mõeti hämmastunult naeratan ja nentima pean – muidugi mõtleme samamoodi, mõlemad ju eestlased.

Nii saingi selle kadunud maailmaga üheks, jalutades läbi mälestuste võsa, kust võtsin endaga kaasa põdrakärbestena päevi pea ümber sumisevad mõtted ajast, maailmast, inimestest, nende

kaduvusest. „Sa vaata seda asja, kuidas sa vaatad, kas sa oled viimane roomlane või esimene kristlane. Kas sa elad kaduvas või alustad uut. Ega me seda vist ise ei tea. Aga kui sa teed sellest loo, räägid meile oma asjadest ja inimestest, siis jääb see maailm alles. Ja kui seda loeb kasvõi üks inimene saja aasta jooksul, siis on see nagu muinasjutt maa alla vajunud linnast, mis kord saja aasta jooksul ilmsiks tõusis.“ Ja seega luban, et proovin ära koogelmoogeli ning õpin ära krustaadide tegemise. Aitäh, Mudlum!

Ulakass 2015